

პერიოდული სამეცნიერო ჟურნალი
PERIODICAL SCIENTIFIC JOURNAL
ПЕРИОДИЧЕСКИЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2346-8467

აგრო
AGRO
АГРО
NEWS

№1

ქუთაისი – Kutaisi – Кутаиси
2016

ჟურნალი წარმოადგენს
კავშირი იმერეთის აგროეკოლოგიური ასოციაციისა და
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აგრარული ფაკულტეტის
პერიოდულ-სამეცნიერო გამოცემას

სარედაქციო კოლეგია:

ლორთქიფანიძე როზა – (მთავარი რედაქტორი);
ავალიშვილი ნინო (სწავლული მდივანი);
ურუშაძე თენგიზი; პაპუნიძე ვანო; შაფაქიძე ელგუჯა; ასათიანი რევაზი; კოპალიანი როლანდი; ჯაბნიძე რევაზი; კინწურაშვილი ქეთევანი; მიქელაძე ალექსანდრე; ჭაბუკიანი რანი; ქობალია ვახტანგი; ფრუიძე მაყვალა; ჩანჩიანი-ანასაშვილი ნუნუ; დოლბაია თამარი; ყუბანიშვილი მაკა; კვლენჯერიძე ნინო; ყიფიანი ნინო; ხელაძე მაია; კილასონია ემზარ; კვლიშვილი მანანა; ჩხიროძე დარეჯანი; ჯობავა ტრისტანი; წიქორიძე მამუკა; თავბერიძე სოსო; თაბაგარი მარიეტა; კილაძე რამაზი; მეტრეველი მარიამი; ღვალაძე გულნარა; ნემსაძე მარიამი.

სარედაქციო კოლეგიის საზღვარგარეთის წევრები:

იოფე გრიგორი (აშშ); კავალიაუსკასი ვიდასი (ლიტვა); ჩუხნო ინნა (უკრაინა); ბელოკონევა-შიუკაშვილი მარინა (პოლონეთი); გასანოვი ზაური (აზერბაიჯანი); მამაძლოვი რამაზანი (თურქეთი); სანტროსიანი გაგიკი (სომხეთი); სალინდიევი ულტემურატი (ყაზახეთი).

The magazine is a periodical scientific publication of
Imereti Agro-ecological Association and
Akaki Tsereteli State University Faculty of Agrarian Studies.

EDITORIAL BOARD

Lortkipanidze Roza – (Editor in Chief);
Avalishvili Nino – (Academic Secretary);
Urushadze Tengiz; Papunidze Vano; Shapakidze elguja; Asatiani Revaz; Kopaliani Roland; Jabnidze Revaz;
Kintsurashvili Ketevan; Mikeladze Aleksandr; Chabukiani Rani; Qobalia Vaxtang; Fruidze Makvala; Chachkhiani-Anansashvili Nunu; Dolbaia Tamar; Kubaneishvili Maka; Kelendjeridze Nino; Kipiani Nino; xeladze Maia; Kilasonia Emzar;
Kevlishvili Manana; Chxirodze Daredjan; Jobava Tristan; Tsiqoridze Mamuka; Tavberidze Coco; Tabagari Marieta; Kiladze Ramaz; Metreveli Mariami; Gvaladze Gulnara; Nemsadze Mariam.

FOREIGN MEMBERS OF EDITORIAL BOARD

Ioffe Grigory (USA); Kavaliauskas Vidas (Litva); Chuxno Inna (Ukraine); Belokoneva-Shiukashvili Marina (Poland); Gasanov Zaur (Azerbaijan); Mammadov Ramazan (Turkey); Santrosian Gagik (Armenia); Sagyndykov Ultemurat (Kazakhstan).

Журнал представляет
Периодическое научное издание
Союза агроэкологической ассоциации Имерети и
Аграрного Факультета Государственного Университета Акакия Церетели

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Лорткипанидзе Роза – (главный редактор);
Авалишвили Нино – (Учебный Секретарь);
Урушадзе Тенгиз; Папунидзе Вано; Шафакидзе Элгуджа; Асатиани Реваз; Копалиани Роланд; Джабнидзе Реваз;
Кинцурашвили Кетеван; Микеладзе Александр; Чабукиани Рани; Кобалия Вахтанг; Фруидзе Маквала; Чачхიანი-Анасашвили Нуну; Долбая Тамар; Кубанейшвили Мака; Келенджеридзе Нино; Кипиани Нино; Хеладзе Маия;
Киласония Эмзар; Кевлишвили Манана; Чхиродзе Дареджан; Джобавა Тристан; Цикоридзе Мамука; Тавберидзе Сосо; Табагари Мариета; Киладзе Рамаз; Метревели Мариами; Гваладзе Гулнара; Немсадзе Мариам.

ЗАРУБЕЖНЫЕ ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Иоффе Григори (США); Кавалиаускас Видас (Литва); Чухно Инна (Украина); Белоконева-Шиукашвили Марина (Польша); Гасанов Заур (Азербайджан); Маммадов Рамазан (Турция); Сантросян Гагик (Армения); Сагиндигов Ултемурат (Казахстан)

როლანდ კოპალიანი – თხილის წარმოების ზრდის დინამიკა საქართველოში რეგიონების მიხედვით _____	9
ქეთევან კინწურაშვილი – კოფეინის ბანსაზღვრის და მისი მიღების ექსპრეს მეთოდი _____	13
Роза Лорткипанидзе – АГРОЭКОЛОГИЧЕСКАЯ СРЕДА ОСУЩЕННЫХ ПОЧВ МЕГРЕЛИИ _____	18
რეზო ჯაბნიძე – ღარბი, რომ განვითარდეს და აღორძინდეს _____	22
Сантросян Г.С. – ЦЕННЫЕ ФОРМЫ АБРИКОСА “ХАРДЖИ” В АРМЕНИИ _____	32
ნუნუ ჩაჩხიანი-ანასაშვილი – ბიოლოგიური მეთოდი ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტის მიღების ბარანტია _____	35
Roza Lortkipanidze, Nino Kelenjeridze – RAISING SOIL FERTILITY IN OLIVE PLANTATIONS VIA CLOVER CULTURES IN CONDITIONS OF TSKALTUBO DISTRICT _____	40
ვახტანგ ქობალია – მანღარინ „აღრეშლას“ ნუცეღარული თესლნერგების ფორმათა მრავალფეროვნების ბიო-მორფოლოგიური და სამეურნეო მაჩვენებლების შესწავლის შედეგები _____	42
მარიეტა თაბაგარი, ვლადიმერ უგულავა, შორენა კაპანაძე, ნატალია ჯინჭარაძე – აღმოსავლური ხურმის ჯიშების სამეურნეო მახასიათებლების შესწავლა ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის კირობებში _____	48
ნინო ავალიშვილი – ბეოლოგიური პროცესების როლი ქანებისა და რელიეფის ფორმირებაში _____	51
ლ.გ. ბაზერაშვილი, ნ. ბოკუჩავა, მ. კეველიშვილი, ნ. ჯიბლაშვილი – წაბლის დაავადებანი წინანდლის დენდროკარკში _____	56
ტრისტან ჯობავა – ლიმონ ქართულის, მეიერისა და დიოსკურიას მაღსეკობამძლეობის შესწავლის შედეგები _____	58
Мака Кубанейшвили – ТОПИНАМБУР (ЗЕМЛЯНАЯ ГРУША) – ПОЛЕЗНОЕ РАСТЕНИЕ _____	66
გულნარა დვალაძე – მაყვლის (Rubus) მცენარის მიზანდასახული კულტივირების პერსპექტივა ახალი სახის კვების მრეწველობის საღებავის წარმოებისათვის და ბიომრავალფეროვნების დაცვა _____	69

ნინო ყიფიანი, მაია ხელაძე – ტრიფოლიატის სხვადასხვა ფორმების ბიო-მორფოლოგიური დასასიათება _____	72
ნინო კელენჯერიძე, ნელი კელენჯერიძე – ორბანული და მინერალური სასუქების შემადგენელი ეფექტურობა დაბალნაყოფიერ ალუვიურ ნიადაგებზე გაშენებულ ფეიჭოს პლანტაციისში _____	76
ნატალია სანთელაძე – ფეიჭოს კულტურის ეკონომიკური ეფექტურობა იმერეთის რეგიონის ალუვიურ ნიადაგებზე _____	79
ვაჟა თოდუა, დალი ბერიკაშვილი, სოფიო ცქვიტაია – ველური ხილი, ბამრავლება, ჭიმიური შემადგენლობა და გამოყენების პერსპექტივები _____	81
ლია კოპალიანი – ზეთისხილის ყვავილობისა და ნაყოფმსხმოიარობის ფენოლოგიური ფაზების მიმდინარეობა იმერეთის რეგიონში _____	90
მზია კურდღელია – ლავანდის კულტურის პერსპექტივა საქართველოში _____	93
ალექსანდრა ჩაფიჩაძე, მაკა ყუბანეიშვილი – ჩაიოტა (<i>Sechium edule</i>) – ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციის წყარო _____	97
სულიკო ბერიძე – ცხოველთა კვების ტრადიციები საქართველოში და მისი გავლენა პროდუქტიულობაზე _____	101
მაცვალა ფრუიძე, ეკატერინე ბენდელიანი – ლუდის შენახვაზე მოქმედი ფაქტორები _____	104
ეკატერინე კახნიაშვილი – ჩაის არომატიზაცია და მიღებული პროდუქტის ეკონომიური გაანგარიშება _____	110
ვარლამ აკლაკოვი – პროლინის, არბინინისა და ჰისტიდინის ბარდაქმნის ზოგიერთი თავისებურებანი საფუძვრებში ღვინის შამპანიზაციისას _____	114
მალხაზ მიქაბერიძე – აბრონეფლეულის სემპტრულ-ოპტიკური დასასიათებლების გამოკვლევა _____	118
თამარ ხუციძე – ველური ყვავილოვანი მცენარის - შავყამალას (<i>Scrophulariaceae Lunariifolia Boiss</i>) გვირგვინის ფურცლების მღებავი ნივთიერების მორფოლოგია _____	121
ნანა ქათამაძე, თამარ ხუციძე – ჩაის ფოთლის შენახვისა და ტრანსპორტირების პერიოდში მიმდინარე ჭიმიური და მიკრობიოლოგიური პროცესები _____	124
თეიმურაზ კანდელაკი, რამაზ კილაძე, ჯამბულ ქანთარია – თბილისის „კუს ტბის“ რეკრეაციული ზონის დენდროფლორის მდგომარეობის შეფასება და სარეკონსტრუქციო ღონისძიებების მენეიჯერული დასაბუთება _____	128
ქეთევან ქუთელია – აქტინიდიის კულტურის თესლით გამრავლება _____	136

ეთერ ბენიძე, ვანდა გვანცველაძე – ბარემოს ტემპერატურული პირობების გავლენა ზოგიერთი ბაზაფხულზე მოყვავილე მერქნიანი მცენარის ფენოფაზების მიმდინარეობაზე	138
თეიმურაზ კანდელაკი, რამაზ კილაძე, ჯამბულ ქანთარია – ძალაძე თბილისის საზღვრებში და მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებული მწვანე ნარბავებისა და სახელმწიფო ტყის ფონდის დაცვის რეზულირების მმქანიზმის შეფასება	144
ეთერ ბენიძე, ეკატერინა გუბელაძე, მარინა კუცია, იზა ოჩხიკიძე, ქეთევან ქუთელია – აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჯავჭავაძის გამზირზე მდებარე სასწავლო კორპუსის მიმდებარე ტერიტორიის ლანდშაფტურ-ეკოლოგიური შესწავლის შედეგები	151

2 **მულტიდისციპლინარული დარგები** MULTIDISCIPLINARY BRANCHES МЕЖДУДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ОТРАСЛИ

ზეინაბ ახალაძე – საქართველოს აბრეშქვორები	161
მანანა შალამბერიძე – შერჩეულ მემკვიდრეებში შერჩერის უწყვეტია	166
გულადი თხილაიშვილი – ანტი-დემინგის მნიშვნელობა ეროვნული სასურსათო უსაფრთხოების გადაწყვეტის საკითხში	170
ნატო ჯაბნიძე – სოფლის მემკვიდრეების შემდგომი განვითარება, მიწის მართვის თანამედროვე სისტემის შემქმნის ბარეში შეუძლებელია	176
ჯემალ ანანიძე, გიორგი ჯაბნიძე – სოფლის მემკვიდრეების სპეციალიზაციისა და დარბთა შეთანაწყობის ეკონომიკური ეფექტიანობა აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში	183
გელა ლოსაბერიძე, დავით კბილაშვილი – აბრეშქვორების განვითარების პრობლემები და პერსპექტივები საქართველოში	187
სოსო თავბერიძე, ემზარ კილასონია – სამანქანო-სატრაქტორო აბრეშქვორების საყრდენ-ჩაჭიდებითი გამავლობის კვლევა შერდოვულ მიწათმომქმედების პირობებში	193
ემზარი კილასონია – ზეთისხილის სადემონსტრაციო ნაკვეთზე ჩასატარებელი მმქანიზმებულ სამუშაოთა ტექნოლოგია	197
მამუკა წიქორიძე – მინერალური საუქმების მმქანიზირებული ვესით მომზადება და სიმინდის რიბთაშორისებში შეტანის ხერხები	200
სოსო თავბერიძე, დავით კბილაშვილი – თვლიანი ტრაქტორის საკურსო მდბრადობის კვლევა	203

2 **ვიმართულაბათუმორისი ღარგები** **MULTIDISCIPLINARY BRANCHES** **МЕЖДУДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ОТРАСЛЫ**

**სოფლის მეურნეობის სპეციალიზაციისა და დარბთა
 უმეტანაწყოების ეკონომიკური ეფექტიანობა აჭარის
 ავტონომიურ რესპუბლიკაში**

ჯემალ ანანიძე

ასოცირებული პროფესორი, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

გიორგი ჯაბნძე

საქ. ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოქტორანტი

ნაშრომში მოცემულია საბაზრო ეკონომიკის პირობებში პირობებში სასოფლო-სამეურნეო სპეციალიზაციისა და დარბთა უმეტანაწყოების ეკონომიკური ეფექტიანობა,

დასახულია გზები სპეციალიზაციისა და კონცენტრაციის დონის გადრმავეებისათვის. ძირითადი ყურადღება გამახვილებულია აჭარის რეგიონში სოფლის მეურნეობის წამყვანი დარბების რენტაბელურად განვითარების გზები, დარბების ეკონომიკური ეფექტიანობის ამალღებისათვის.

საქართველოს სოფლის მეურნეობა დღეს კრიზისულ მდგომარეობაშია, რომლის ამლღგენა და განვითარება უმნიშვნელღვანეს ამოცანად მიღვანჩნია. კრიზისის დაამლღგვა და დარბის ეფექტიანი ფუნქციონირება დღეს არსებულ საბაზრო კონიუქტურის პირობებში დაკავშირებულია აგროსამრეწველო ინტეგრაციის რთულ პროცესებთან, რომელთა რეგულირება სოფლის მეურნეობის ინტეგრაციისა და კავშირურთიერთობათა განმტკიცების გარეშე შეუამლღგელია. წარმოქმნილი პრობლემების გადაჭრა გადრმავებულ ამალიზებსა და გამოკვლევებს მოითხოვს, რომელიც ახალ თანამედროვე მეთოდოლოგიაზე უნდა იყოს დაფუძნებული.

საბაზრო ეკონომიკაზე გარდამავალ პერიოდში სოფლის მეურნეობის წინაშე მდგომი ამოცანები პრაქტიკულად არ იცვლება. მის ძირითად მიზანს წარმოამლღგენს კვების პროდუქტებზე მოსახლეობის, ხოლო ნედლეულზე, კვების მოთხოვნების მაქსიმალურად დაკმაყოფილება.

საქართველოს მოსახლეობის სურსათის, განსაკუთრებით ამგილობრივი წარმოების პროდუქციით უზრუნველყოფის პრობლემა შეიქმნა დამოუკიდებლობის პირველი დღიდანვე და ის სამწუხაროდ შემდგვ წლებშიც მამაფრდება. ეს საკითხები განსაკუთრებით აქტუალურია აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში, რადგანაც ტურისტული და რეკრეაციული პოტენციალის მქონე რეგიონის სოფლის მეურნეობა ძირითადად ორიენტირებული იყო ჩაის, ციტრუსებისა და თამბაქოს განვითარებაზე. მათი საგარეო ბაზარი დღეისათვის პრაქტიკულად ამარ არსეობს.

აჭარის მოსახლეობის სასურსათო პროდუქციაზე მოთხოვნის ამალიზებისა და ამგილობრივი წარმოებით უზრუნველყოფის მამგვენებლები, ისევე როგორც მთლიანად ქვეყანაში ჯერ კიდევ დაბალია და უმრავლეს პროდუქტებზე მოთხოვნის ამალიზების ნახევარსაც ვერ აკმაყოფილებს. კერძოდ, 2010-2015 წლებში საკუთარი წარმოების ხორციით მოსახლეობის უზრუნველყოფის მამგვენებლი 35,4; რძის 45; კვერცხის 27, ბოსტნეულის 29,7 და ხილის 27,3 პროცენტს არ ამლღმამტება. ამასთან, თუ გავითვალისწინებთ იმუ-

ლებით გადაადგილებულებს, ათეულათასობით ორგანიზებული და არაორგანიზებული დამსვენებლების, ტურისტების, ტრანზიტად გამავალი პირების მზარდ რაოდენობას, სურსათზე მოთხოვნა-მიწოდების თანაფარდობა კიდევ უფრო მძაფრ ხასიათს მიიღებს და მისი შესაძლებლობის მცდელობის ღონისძიებიდან სამწუხაროდ უპირატესობა კვლავ იმპორტს ენიჭება.

ქვეყანაში სოციალურ - ეკონომიკური ურთიერთობების დამკვიდრებისას დიდი მნიშვნელობა აქვს აგრარულ - სამრეწველო და სასურსათო კომპლექსის რეფორმას, მის დინამიკურ განვითარებას, გრძელვადიანი პროგრამების შემუშავებას და მათ თანმიმდევრულ განხორციელებას. უნდა აღინიშნოს, რომ რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის ეკონომიკაში აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკას მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს. რეგიონის ხვედრითი წილი რესპუბლიკის ეროვნულ შემოსავალში საკმაოდ მაღალია, მაშინ როცა ამ რეგიონზე მოდის ქვეყნის ტერიტორიის 4,2%, წარმოებაში დასაქმებული შრომითი რესურსების მხოლოდ 6,7%-ია. აქედან გამომდინარე ქვეყნის ეკონომიკის რეალურ სექტორში უმუშევრობა ერთ-ერთ უმთავრეს სოციალურ პრობლემად რჩება, რომლის გადაჭრაც ვერ მოხერხდა სოციალური დაცვის თანამედროვე, პროგრესული სისტემის გამოყენების მეშვეობითაც. ამის გამო, უმუშევართა ოჯახები სიღარიბისა და შიმშილობის ზღვარს მიღმა იმყოფებიან. მიუხედავად იმისა, რომ საგადასახადო პოლიტიკამ დაამტკიცა თავისი ეფექტიანობა, ხშირად მისი დაყოვნებით შემოდების გამო, მცირდება ეკონომიკურ ციკლზე მისი გავლენის მასშტაბი. სახელმწიფო სესხებს კონკურენციას უწევს კომერციული და კერძო სესხები. საქმე იმაშია, რომ დღეს სახელმწიფო შეკვეთების სახით ფირმები „ითვისებენ ფულს“ და გასცემენ სესხს ერთდროადავე მომხმარებელზე. მიუხედავად ამისა, საკრედიტო ბაზარზე სახელმწიფო მაინც ინარჩუნებს წამყვან პოზიციებს, რაც აძევებს სხვა მეწარმეებს საკრედიტო ბაზრიდან.

საქართველოს ეკონომიკური კრიზისი გამოწვეულია სწორედ კაპიტალდაბანდების დეფიციტის პირობებში სამომხმარებლო ხარჯების ზრდით. ეს თავის მხრივ, ამცირებს მთლიანი შიდა პროდუქციის წარმოების მოცულობას. ისეთ პირობებში, როცა მოსახლეობა ფინანსური სახსრებს სამეწარმეო დანიშნულების ნაცვლად სამომხმარებლო სფეროში განკარგავს, სახელმწიფო ხარჯების ზრდა ეკონომიკის კრიზისიდან გამოსვლის ნაცვლად, უკუეფექტს იძლევა. საგადასახადო პოლიტიკას გააჩნია პირდაპირი კავშირი ინფლაციასთან და ამ სფეროს რეგულირებაში სახელმწიფოს როლი უდავოდ დიდია.

აუცილებელი გახდა მოსახლეობის დასაქმების ახალი კონცეფციის ჩამოყალიბება, რომლის მთავარი დანიშნულება იქნება, რაც შეიძლება უმტკივნეულოდ, ნაკლები ეკონომიკური და მორალურ-ფსიქოლოგიური დანაკარგებით უზრუნველყოთ ვითარების გაჯანსაღება რეგიონში.

საქართველოში 90-იან წლებში განვითარებულმა მოვლენებმა მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენა სასოფლო-სამეურნეო წარმოების სფეროს. მკვეთრად დაეცა პროდუქციის წარმოების მოცულობა და ხარისხი. რაც გამოწვეულია ბუნებრივ - კლიმატურ პირობებზე დარგის მაღალი დამოკიდებულებით, სათანადო მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაჩანაგების პირობებში. ქვეყნის მოსახლეობა ნაკლებად მსყიდველობითუნარიან-

ნია, სოფლის მეურნეობაში გამოსაყენებელი უმეტესი საშუალებები დეფიციტურია, სავარგულების წვრილკონტურიანობა და სოფლებში მათი დაფანტულობის გამო ჭირს პროდუქციის დიდ პარტიებად ტრანსპორტირება, ქალაქის მოსახლეობა კი პროდუქციის უკმარისობას განიცდის და ბაზარი შემოტანილი, უხარისხო პროდუქციითაა გაჯერებული, რაც განაპირობებს ფერმერების პროდუქციის წარმოების გადიდების ხელშეწყობის პროგრამების შემუშავების ხელშეწყობის აუცილებლობას. პროგრამა ხელს უნდა უწყობდეს ტრანსპორტირებისა და რეალიზაციის პროცესის გაადვილებას. გარკვეული პროდუქციის პირველადი დამუშავება უნდა ხდებოდეს ადგილზე.

აგრარული რეფორმის, მიწისა და სხვა ძირითადი საშუალებების პრივატიზაციის შედეგია სოფლად ფერმერთა ფენის ჩამოყალიბებისა და ფერმერული მეურნეობის ჩამოყალიბების ტემპი. საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლასთან დაკავშირებით მეტად მნიშვნელოვანია სპეციალიზაციისა და დარგთა შეთანაწყობის ეკონომიკური ეფექტიანობის ამადლების საკითხები.

წარმოების სპეციალიზაცია შრომის საზოგადოებრივი დანაწილების კონკრეტული გამოხატულებაა. სპეციალიზაციის მიზანია არსებული რესურსების გამოვლინება და საწარმოო პოტენციალის მაქსიმალური გამოყენება, ფულად-მატერიალური სახსრების მომჭირნეობით ხარჯვა, წარმოებული პროდუქციის თვითღირებულების შემცირება, შრომის ნაყოფიერების ამადლება, პროდუქციის სახსრების გაუმჯობესება და, რაც მთავარია რენტაბელობის დონის გადიდება, როგორც ცნობილია, სუბტროპიკული კულტურების მწარმოებელ რაიონებში სპეციალიზაციის გადრმავებისთვის მეტად მნიშვნელოვანია ძირითადი დარგების განვითარება.

ძირითადი დარგები სასაქონლო პროდუქციაში წარმოდგენილია მაღალი ხვედრითი წილით და მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ სოფლის მეურნეობის პროდუქტების წარმოებაში. ძირითადი დარგებიდან გამოყოფენ მთავარ დარგებს. მთავარი ანუ წამყვანი, სოფლის მეურნეობის სპეციალიზაციის განსაზღვრული დარგებია და მაღალი ხვედრითი წილითაა წარმოდგენილი, როგორც საერთო და სასაქონლო პროდუქციაში, ისე შრომით დანახარჯებსა და ფულად შემოსავალში.

უნდა აღინიშნოს, რომ სოფლის მეურნეობის სპეციალიზაციის შესწავლისას მთავარი ყურადღება უნდა მიექცეს სოფლის მეურნეობის განვითარების ინტენსიურ და ექსტენსიურ გზას, მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის წარმოებაში დანერგვას, პროდუქციის თვითღირებულების შემცირებას, შრომი ნაყოფიერების ამადლებას, შრომის ორგანიზაციისა და ანაზღაურების პროგრესული ფორმების წარმოებაში დანერგვას, წარმოების ძირითადი საშუალებების ეფექტიანად გამოყენებას და დარგების ეკონომიკური ეფექტიანობის ამადლებას.

ანალიზი ცხადყოფს, რომ აჭარის ა.რ.-ში სოფლის მეურნეობამ მკვეთრი დეფორმაცია განიცადა, მაგრამ არსებული პოტენციალი საშუალებას გვაძლევს ვთქვათ, რომ თუ ეროვნული მეურნეობის ყველა დარგის რესტრუქტურისაცია საბაზრო მოთხოვნების შესაბამისად განხორციელდება, აუცილებლად ამადლდება დარგის სოციალურ-ეკონომიკური ეფექტიანობა. ამისათვის საჭიროა გატარდეს შემდეგი ღონისძიებები: ყურადღება უნდა მიექცეს და ხელი შეეწყოს სოფლად საწარმოთა ახალი ფორმების ჩამოყალიბებასა და დამკვიდრებას; უნდა დაჩქარდეს სოფლის მეურნეობის რეფორმე-

ბისათვის საჭირო სრულყოფილი საკანონმდებლო ბაზის შექმნა: მოხდეს სახელმწიფოს მხრიდან სტიქიურად მიმდინარე პროცესების რეგულირება და მოქცევა გარკვეულ კანონზომიერებებში; ხელშეწყობილი იქნას სოფლის მეურნეობის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განახლება-დამტკიცება, ტექნიკური საშუალების მიწოდების პროცესში დაინერგოს ახალი ფორმები (ლიზინგი და სხვა). საქონელმწარმოებლები აუცილებლად უნდა განთავისუფლდნენ ზედმეტი წნეხისა და ზეწოლისაგან. მათ საქონლის წარმოებისას და რეალიზაციისას სრული თავისუფლება უნდა მიენიჭოთ. გაუმჯობესებას მოითხოვს საინვესტიციო გარემო. უნდა მოხდეს დარგთაშორისი და შიდა დარგობრივი კავშირების ამოქმედება, რაც ხელს შეუწყობს რეგიონულ პროდუქტთა ქვეკომპლექსის ამოქმედებასა და მუშაობას.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. საქართველოს აგრარული პოლიტიკის კონცეფცია თბ. 2014 წ.
2. ნ. ჭითანავა, “გარდამავალი პერიოდის სოციალ-ეკონომიკური პრობლემები”, თბ, 1997 წ.
3. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის მონაცემები.
4. რ. მანველიძე “აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის საწარმოო პოტენციალის კვლავწარმოება საბაზრო აკონომიკის პირობებში”. ბათუმი. 1996
5. პ. კოლუაშვილი – მიწის მართვისა და აღრიცხვის სახელმწიფო სტრუქტურის შექმნა სასიცოცხლო აუცილებლობაა. სამეცნ. საინფ. ჟურნალი „აგრარული საქართველო“ N3, 2016.

SPECIALTY OF DEPARTMENT AGREEMENT ECONOMICAL EFFECTIVITY IN ADJARA REGION

J. Ananidze

The associated professor, The Batumi State University of Shot Rustaveli

G. Jabnidze

The doctoral candidate of the Georgian State University of Dzhavakhsishvili

summary

There are discussed and analyzed in this article the economical effectivity of specialty and department agreement. There are have also planed the spending ap ways of the specialty lever. The main attention is pay to speed up the forms if wages in the pabilc agricultural factore because of they economical effectivity.

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ СПЕЦИАЛИЗАЦИИ И СОЧЕТАНИЕ ОТРАСЛЕЙ В АДЖАРСКОМ РЕГИОНЕ

ДЖ. Ананидзе

Ассоциированный профессор, Батумский Государственный Университет Шота Руставели

Г. Джабнидзе

Докторант Грузинского Государственного Университета им. Джавахишвили

Резюме

В этой статье рассмотрена и проанализирована экономическая эффективность специализации и сочетание отраслей в Аджарском регионе. Намечены пути углубления концентрации и специализации: основное внимание уделяется внедрению прогрессивных форм организации и оплаты труда, в общественных хозяйствах.